

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 10.1.2007.
COM(2007) 2 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Globālo klimata pārmaiņu ierobežošana līdz 2 grādiem pēc Celsija
Līdz 2020. gadam un pēc tam īstenojamie pasākumi**

{SEC(2007) 7}
{SEC(2007) 8}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Globālo klimata pārmaiņu ierobežošana līdz 2 grādiem pēc Celsija Līdz 2020. gadam un pēc tam īstenojamie pasākumi

1. KOPSAVILKUMS

Klimata pārmaiņas ir realitāte. Ir steidzīgi jārikojas, lai tās ierobežotu līdz saprātīgam līmenim. ES jāpieņem vajadzīgie iekšzemes pasākumi un jāstājas starptautiskās sabiedrības priekšgalā, lai nodrošinātu, ka vidējais planētas temperatūras pieaugums nepārsniedz temperatūru pirmsrūpniecības laikmetā par vairāk nekā 2°C.

Šis paziņojums un tam pievienotais ietekmes novērtējums liecina, ka tas ir iespējams gan no tehniskā, gan ekonomiskā viedokļa, ar nosacījumu, ka visi lielākie piesārņotāji rīkojas savlaicīgi. No ekonomiskā viedokļa ieguvumi atsver izmaksas.

Šis paziņojums domāts 2007. gada pavasara Eiropadomes sanāksmei, kurā jāpieņem lēmums par integrētu un visaptverošu pieeju ES enerģētikas un klimata pārmaiņu politikai. Tas ir turpinājums 2005. gada Paziņojumam „Stratēģija cīņai ar klimata pārmaiņām pasaulē”, kurā sniegti konkrēti ieteikumi ES klimata politikai un izklāstīti ES turpmākās klimata stratēģijas galvenie elementi. Lemjot par nākamajiem soļiem klimata pārmaiņu politikā, Eiropadomei jāpieņem lēmumi, lai palīdzētu panākt jaunu globālu vienošanos, kas būs turpinājums Kioto protokola saistībām pēc 2012. gada.

Šajā paziņojumā ierosināts, ka ES starptautisko sarunu kontekstā jānosaka mērķis — attīstītajām valstīm līdz 2020. gadam siltumnīcefekta gāzu emisijas jāsamazina par 30 % (salīdzinot ar 1990. gada līmeni). Tas vajadzīgs, lai nodrošinātu, ka planētas vidējās temperatūras pieaugums nepārsniedz 2°C. Līdz šāda starptautiska līguma noslēgšanai (un neskarot tās nostāju starptautiskās sarunās) ES jau tagad jāuzņemas stingras un neatkarīgas saistības līdz 2020. gadam vismaz par 20 % samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, izmantojot ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu (ES ETS), citus klimata pārmaiņu politikas pasākumus un iniciatīvas enerģētikas politikas kontekstā. Šāda pieeja ļaus ES rādīt priekšzīmi citām valstīm cīņā ar klimata pārmaiņām. Tā arī dos zīmi rūpniecībai, ka ETS turpinās darboties arī pēc 2012. gada, un sekmēs investīcijas emisiju samazināšanas un zema oglekļa satura tehnoloģijās.

Pēc 2020. gada jaunattīstības valstu emisijas pārsniegs attīstīto valstu emisijas. Tikmēr jaunattīstības valstu kopējo emisiju pieauguma ātrums mazināsies, un no 2020. gada emisijas sāks samazināties arī absolūtā izteiksmē. To iespējams sasniegt, nekavējot ekonomisko izaugsmi un nabadzības izskaušanu šajās valstīs, izmantojot priekšrocības, ko sniedz dažādi ar enerģētiku un transportu saistīti pasākumi, kam ne tikai ir sevišķi liels emisiju samazināšanas potenciāls, bet kas paši par sevi sniedz tūlītējus ekonomiskus un sociālus ieguvumus.

Līdz 2050. gadam globālās emisijas jāsamazina par 50 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, kas nozīmē, ka attīstītajās valstīs emisijas līdz 2050. gadam jāsamazina par 60–80 %. Arī daudzām jaunattīstības valstīm nāksies būtiski samazināt emisijas.

Uz tirgu balstīti instrumenti, piemēram, ES ETS, būs galvenais līdzeklis, lai nodrošinātu, ka Eiropa un citas valstis sasniedz nospraustos mērķus ar pēc iespējas mazākām izmaksām. Regulējumam, kas būs spēkā pēc 2012. gada, jānodrošina, ka iekšzemes emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas iespējams savstarpēji sasaistīt, savukārt ES ETS darbosies kā nākotnes pasaules oglekļa tirgus pilārs. ES ETS arī pēc 2012. gada būs atvērta oglekļa kredītiem saskaņā ar Kioto protokola tīras attīstības mehānismu un kopīgi īstenojamo projektu mehānismu.

ES un tās dalībvalstīm jāpieņem lēmums par ļoti būtisku investīciju palielināšanu pētniecībā un attīstībā enerģijas ražošanas un energotaupības jomās.

2. KLIMATA PROBLĒMA: 2°C MĒRĶA SASNIEGŠANA

Pamatoti zinātniski pierādījumi liecina, ka steidzami jārīkojas, lai cīnītos ar klimata pārmaiņām. Jaunākie pētījumi, piemēram, Sterna pārskats, apstiprina, ka bezdarbība mums izmaksās neaptverami dārgi. Šīs izmaksas ir gan ekonomisks, gan sociāls un ekoloģisks lielums, un tās sevišķi smagi gulsies uz trūcīgajiem iedzīvotājiem kā jaunattīstības, tā attīstītajās valstīs. Bezdarbība nopietni ietekmēs gan vietējo, gan starptautisko drošību. Vairums risinājumu jau ir rasti, taču valdībām jāievieš to īstenošanas politika. No ekonomiskā viedokļa to ir iespējams paveikt, turklāt cīņa ar klimata pārmaiņām sniegs būtiskus ieguvumus no citiem aspektiem.

ES mērķis ir nodrošināt, lai planētas vidējās temperatūras pieaugums nepārsniegtu 2°C, salīdzinot ar pirmsrūpniecības laikmeta līmeni. Tas mazinās klimata pārmaiņu ietekmi un iespējamību, ka pasaules ekosistēmā radīsies lieli un neatgriezeniski traucējumi. Padome ir ņēmusi vērā, ka, lai to panāktu, siltumnīcefekta gāzu koncentrācijai atmosfērā jābūt krietni zemākai par 550 ppmv CO₂ ekvivalenta. Ja izdosies ilgtermiņa koncentrācijas nostabilizēt aptuveni 450 ppmv CO₂ līmenī, ir 50 % izredzes, ka šo mērķi izdosies sasniegt. Tas nozīmē, ka globālajām siltumnīcefekta gāzu emisijām maksimums jāsamazina pirms 2025. gada un tad līdz 2050. gadam jāsamazina par 50 %, salīdzinot ar 1990. gada līmeni. Padome ir vienojusies, ka attīstītajām valstīm jābūtu priekšzīme, līdz 2020. gadam samazinot to emisijas par 15–30 %. Eiropas Parlaments ierosinājis noteikt, ka ES mērķis ir samazināt CO₂ emisijas par 30 % līdz 2020. gadam un par 60–80 % līdz 2050. gadam.

Šajā paziņojumā apzinātas iespējas, kādus reālus pasākumus iespējams īstenot ES un pasaulē, lai varētu sasniegt 2°C mērķi. Ietekmes novērtējumā izklāstītā siltumnīcefekta gāzu emisiju dinamika ir izmaksu ziņā lietderīgs scenārijs, lai sasniegtu 2°C mērķi. Tas paredz, ka emisiju samazināšanas mērķis attīstītajām valstīm ir 30 % līdz 2020. gadam, salīdzinot ar 1990. gada līmeni. Tas arī rāda, ka nebūs gana ar emisiju samazināšanu attīstītajās valstīs vien. Tiek prognozēts, ka līdz 2020. gadam jaunattīstības valstu emisijas pārsniegs attīstīto valstu emisijas, izlīdzinot tos samazinājumus, ko pēc 2020. gada būs iespējams panākt attīstītajās valstīs. Tādējādi efektīva rīcība saistībā ar klimata pārmaiņām paredz, ka jāsamazina

siltumnīcefekta gāzu emisijas jaunattīstības valstīs un jāaptur un jāpavērš pretējā virzienā emisijas, ko rada mežu izciršana. Turklāt ilgtspējīga un efektīva mežsaimniecības politika sekmēs vispārējo siltumnīcefekta gāzu koncentrācijas samazināšanu.

3. IZMAKSAS BEZDARBĪBAS UN DARBĪBAS GADĪJUMĀ

Komisijas 2005. gada Paziņojums „*Stratēģija cīņai ar klimata pārmaiņām pasaulē*” apliecināja, ka ieguvumi no klimata pārmaiņu ierobežošanas atsver šādas rīcības izmaksas. Jaunākie pētījumi apliecina, ka klimata pārmaiņas skars ļoti daudzas jomas, piemēram, tās ietekmēs lauksaimniecību, zivsaimniecību, pārtuksnešošanu, bioloģisko daudzveidību, ūdens resursus, ar karstumu un aukstumu saistīto mirstību, piekrastes zonas un plūdu radīto kaitējumu.

Domājams, ka klimata pārmaiņu ietekme būs nevienmērīga. Dažiem ES reģioniem tiks nodarīts nesamērīgs kaitējums. Piemēram, paredzams, ka Dienvideiropā klimata pārmaiņas samazinās laukaugu ražību, palielinās karstuma izraisītu nāves gadījumu skaitu un negatīvi ietekmēs tūrisma nozari vasarā.

Sterna pārskatā apgalvots, ka klimata pārmaiņu cēlonis ir agrāk nepiedzīvotas tirgus nepilnības. Klimata pārmaiņu radītās izmaksas netiek ierēķinātas tirgus cenās, pēc kurām orientējamies, izvēloties ekonomiskās uzvedības modeli, un tas rada milzīgas ekonomiskās un sociālās izmaksas. Sterna pārskatā lēsts, ka bezdarbības izmaksas ir 5 līdz 20 % no pasaules IKP, un tās, saasinot klimata pārmaiņu sociālās sekas, nesamērīgi gulsies tieši uz trūcīgo pleciem, kam ir vismazākās pielāgošanās spējas.

Tiek prognozēts, ka 2030. gadā pasaules IKP gandrīz divas reizes pārsniegs IKP 2005. gadā. IKP pieaugums tajās jaunattīstības valstīs, kas ir lielākās piesārņotājas, būs lielāks nekā attīstītajās valstīs. Ietekmes novērtējums liecina, ka globāla cīņa ar klimata pārmaiņām ir pilnībā savienojama ar ilgtspējīgu globālo izaugsmi. Investīcijām tautsaimniecībā, kas rada zemas oglekļa emisijas, laika posmā no 2013. līdz 2030. gadam būs vajadzīgi aptuveni 0,5 % no pasaules IKP. Tas līdz 2030. gadam samazinātu pasaules IKP pieaugumu tikai par 0,19 % gadā, kas ir pavisam neliela daļa no gaidāmā IKP ikgadējā pieauguma — 2,8 %. Tā ir kā apdrošināšanas prēmija, kas ievērojami samazinās risku, ka klimata pārmaiņas radīs neatgriezenisku kaitējumu. Kas vissvarīgākais, šī aplēse lielā mērā pārvērtē vajadzīgos pūliņus, jo nav veiktas korekcijas attiecībā uz ieguvumiem veselības jomā un lielāku energodrošību un nav ņemta vērā to zaudējumu samazināšanās, ko radītu klimata pārmaiņas.

4. IEGUVUMI NO RĪCĪBAS UN SAISTĪBA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM

Pēdējo trīs gadu laikā naftas un gāzes cenas ir divkārtušas, pieaug arī elektroenerģijas cenas. Paredzams, ka enerģijas cenas būs augstas arī turpmāk un laika gaitā vēl pieaugs. Komisijas nesensais *Energoefektivitātes rīcības plāns* liecina, ka politikai, kuras mērķis ir palielināt resursu izmantošanas kopējo efektivitāti, ir solīds ekonomiskais pamatojums pat tādā gadījumā, ja neņem vērā ar šādas politikas īstenošanu saistītos emisiju samazinājumus.

Ietekmes novērtējums liecina, ka ES rīcība cīņā ar klimata pārmaiņām ievērojami palielinātu ES energodrošību. Līdz 2030. gadam naftas un gāzes imports samazinātos par aptuveni 20 % salīdzinājumā ar līdzšinējo situāciju. Klimata pārmaiņu politikas un enerģētikas politikas integrēšana nodrošinās, ka tās viena otru papildina.

Cīņa ar klimata pārmaiņām samazina arī gaisa piesārņojumu. Piemēram, ja ES līdz 2020. gadam samazinātu CO₂ emisijas par 20 %, tas ļoti labvēlīgi ietekmētu cilvēku veselību (tiek lēsts, ka ieguvumi būtu 8 līdz 27 miljardu euro apjomā). Tādējādi šāda politika atvieglos to mērķu sasniegšanu, kas paredzēti ES stratēģijā par gaisa piesārņojumu.

Līdzīgi ieguvumi pieejami arī citām valstīm. Tiek prognozēts, ka līdz 2030. gadam ASV, Ķīna un Indija importēs vismaz 70 % naftas. Resursu pieejamībai mazinoties, var pieaugt ģeopolitiskā spriedze. Tajā pašā laikā gaisa piesārņojums pieaug, jo īpaši jaunattīstības valstīs. Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana uzlabos šo valstu energoapgādes drošību un gaisa kvalitāti.

5. PASĀKUMI EIROPAS SAVIENĪBĀ

(a) Emisiju samazināšanas mērķu noteikšana

Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai ES vēl aizvien ir liels potenciāls. Stratēģiskajā ES enerģētikas pārskatā ierosināti pasākumi, kas ļaus izmantot lielu daļu šā potenciāla. Turklāt pasākumi, kas pieņemti saskaņā ar Eiropas Klimata pārmaiņu programmu un citiem šobrīd īstenojamiem politikas instrumentiem, ļaus samazināt emisijas arī pēc 2012. gada.

ES mērķus cīņā ar klimata pārmaiņām var sasniegt tikai tad, ja tiek panākta starptautiska vienošanās. ES iekšējie pasākumi parādījuši, ka ir iespējams samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, neapdraudot ekonomisko izaugsmi, un ka vajadzīgās tehnoloģijas un politikas instrumenti jau ir radīti. ES turpinās īstenot iekšējos pasākumus cīņai ar klimata pārmaiņām. Tas ļaus ES rādīt priekšzīmi starptautiskās sarunās.

Padomei būtu jāpieņem lēmums par to, ka ES un tās dalībvalstīm jāierosina līdz 2020. gadam attīstītajām valstīm samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas par 30 % saskaņā ar starptautisku vienošanos, kuras mērķis būtu panākt, ka globālā sasilšana nav lielāka par 2°C, salīdzinot ar pirmsrūpniecības laikmeta līmeni. Līdz šāda starptautiska līguma noslēgšanai (un neskarot tās nostāju starptautiskās sarunās) ES jau tagad jāuzņemas stingras un neatkarīgas saistības līdz 2020. gadam vismaz par 20% samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni, izmantojot ES emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu (ES ETS), citus klimata pārmaiņu politikas pasākumus un iniciatīvas enerģētikas politikas kontekstā. Turklāt tā ne tikai būs zīme Eiropas rūpniecībai, ka arī pēc 2012. gada būs ievērojams pieprasījums pēc emisiju kvotām, bet arī sekmēs investīcijas emisiju samazināšanas un zema oglekļa satura tehnoloģijās.

(b) Pasākumi, kas izriet no ES enerģētikas politikas

Saskaņā ar Stratēģisko ES enerģētikas pārskatu konkurētspējīgu, ilgtspējīgāku un drošu energosistēmu un būtisku siltumnīcefekta gāzu samazinājumu ES līdz 2020. gadam nodrošinās šādi konkrēti pasākumi:

- līdz 2020. gadam jāuzlabo ES energoefektivitāte par 20 %;
- līdz 2020. gadam atjaunojamās enerģijas īpatsvars jāpalielina līdz 20 %;
- jāpieņem videi nekaitīgas oglekļa piesaistīšanas un ģeoloģiskās uzglabāšanas politika, tostarp līdz 2015. gadam Eiropā jāizveido divpadsmit liela mēroga paraugražotnes.

(c) **ES ETS stiprināšana**

45 % no Eiropas Savienības CO₂ emisijām aptver ES ETS. No 2013. gada tai jāaptver vēl lielāka procentuālā daļa. Pārskatot ES ETS, jāapsver vismaz šādas iespējas sistēmas nozīmes palielināšanai:

- kvotas jāpiešķir laika posmam, kas lielāks par pieciem gadiem, lai nodrošinātu prognozējamību, kas vajadzīga lēmumu pieņemšanai par ilgtermiņa investīcijām;
- sistēma jāattiecina arī uz citām gāzēm un citām nozarēm;
- jāievieš oglekļa piesaistīšana un ģeoloģiskā uzglabāšana;
- jāaskaņo kvotu piešķiršanas procedūras starp dalībvalstīm, lai radītu pamatu netraucētai konkurencei visā Eiropā, tostarp plašāk jāizmanto izsoles;
- ES ETS jāsaista ar saderīgām obligātām sistēmām (piemēram, Kalifornijā un Austrālijā).

(d) **Transporta radīto emisiju samazināšana**

ES transporta radītās emisijas ir turpinājušas palielināties, atsverot lielāko daļu samazinājumu, kas panākti atkritumu apsaimniekošanas, ražošanas un enerģētikas nozarēs. Lai cīnītos ar transporta radītajām emisijām,

- Padomei un Parlamentam jāpieņem Komisijas priekšlikums ES ETS attiecināt uz aviāciju;
- Padomei jāpieņem Komisijas priekšlikums nodokļus par vieglajiem automobiļiem sasaistīt ar CO₂ emisiju līmeni;
- tālāki pasākumi cīņai ar automobiļu radītajām CO₂ emisijām tiks izklāstīti gaidāmajā paziņojumā, lai, izmantojot visaptverošu un konsekventu pieeju, līdz 2012. gadam panāktu to, ka emisijas nepārsniedz 120 g CO₂/km; jāizpēta tālāku samazinājumu iespējas pēc 2012. gada;
- jāstiprina uz pieprasījumu vērsti pasākumi, piemēram, tie, kas izklāstīti Baltajā grāmatā par Eiropas Transporta politiku 2010. gadam un tās pārskatā;

- vēl vairāk jāierobežo kravas autotransporta un kuģniecības radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas, paturot prātā šīs nozares starptautisko dimensiju;
- jāsamazina CO₂ emisijas, kas rodas transporta degvielas aprites ciklā, tostarp jāpaātrina ilgtspējīgu biodegvielu, jo īpaši otrās paaudzes biodegvielu izstrāde.

(e) Siltumnīcefekta gāzu emisijas citās nozarēs

Dzīvojamās un saimnieciskās nozīmes ēkas

Enerģijas izmantojumu ēkās var samazināt pat par 30 %, paplašinot Direktīvas par ēku energoefektivitāti darbības jomu un ieviešot ES energoefektivitātes prasības, popularizējot ēkas ar ļoti mazu enerģijas patēriņu (kas ļaus panākt to plašu izmantošanu līdz 2015. gadam). Tā kā klimata pārmaiņas skars mazāk aizsargāto sabiedrības daļu, valdībām jāparedz īpaša enerģētikas politika sociālajiem mitekļiem.

Gāzes, kas nav CO₂

Lai cīnītos ar tādu siltumnīcefekta gāzu emisijām, kas nav CO₂ un veido 17 % no ES emisijām, jāierosina īstenot virkni pasākumu, tostarp:

- stiprināt to pasākumu īstenošanu, kas paredzēti kopējā lauksaimniecības politikā un ES Mežu rīcības plānā, lai samazinātu ES lauksaimniecības radītās emisijas, un sekmēt bioloģisko absorbciju;
- noteikt ierobežojumus metāna emisijām no gāzes dzinējiem un no ogļu, naftas un gāzes ražošanas vai paredzēt šo nozaru iekļaušanu ES ETS;
- vēl vairāk ierobežot vai aizliegt fluoru saturošās gāzes;
- samazināt sadedzē radušās slāpekļa oksīda emisijas un lielu iekārtu radītās slāpekļa oksīda emisijas iekļaut ES ETS.

(f) Pētniecība un tehnoloģijas attīstība

Saskaņā ar Kopienas Septīto pamatprogrammu budžets pētniecībai vides, enerģētikas un transporta jomā laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam ir palielināts līdz 8,4 miljardiem euro. Šie līdzekļi jāizmanto pēc iespējas ātrāk, lai veicinātu tīras enerģijas un transporta tehnoloģiju attīstību un tās varētu ieviest pēc iespējas drīzāk un pilnīgotu zināšanas par klimata pārmaiņām un to ietekmi. Turklāt pētniecības budžets tiks vēlreiz palielināts pēc 2013. gada; ir vajadzīgi līdzvērtīgi centieni valstu līmenī. Pilnībā jāīsteno Stratēģiskais enerģijas tehnoloģiju rīcības plāns un Vides tehnoloģiju rīcības plāns un jāveicina publiskā un privātā sektora partnerības.

(g) Kohēzijas politika

Kohēzijas stratēģiskās pamatnostādnes, kas pieņemtas 2006. gada oktobrī, veicina ilgtspējīga transporta un enerģijas izmantošanu, kā arī vides tehnoloģijas un ekoinovācijas, izmantojot finansiālo palīdzību no struktūrfondiem un Kohēzijas fonda. Šie pasākumi jāietver darba programmās.

(h) Citi pasākumi

ES jāizvērtē visas iespējas, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu emisijas un nodrošinātu pieņemamo pasākumu saskanību no ekoloģiskā un ekonomiskā viedokļa. Otrajā ziņojumā, ko sagatavojusi Augsta līmeņa darba grupa konkurētspējas, enerģētikas un vides jautājumos, norādīts, ka jāizvērtē visu to iespējamo politikas pasākumu īstenojamība, kas varētu dot vajadzīgo stimulu, lai rosinātu ES tirdzniecības partnerus veikt efektīvus pasākumus cīņai ar siltumnīcefekta gāzu emisijām¹.

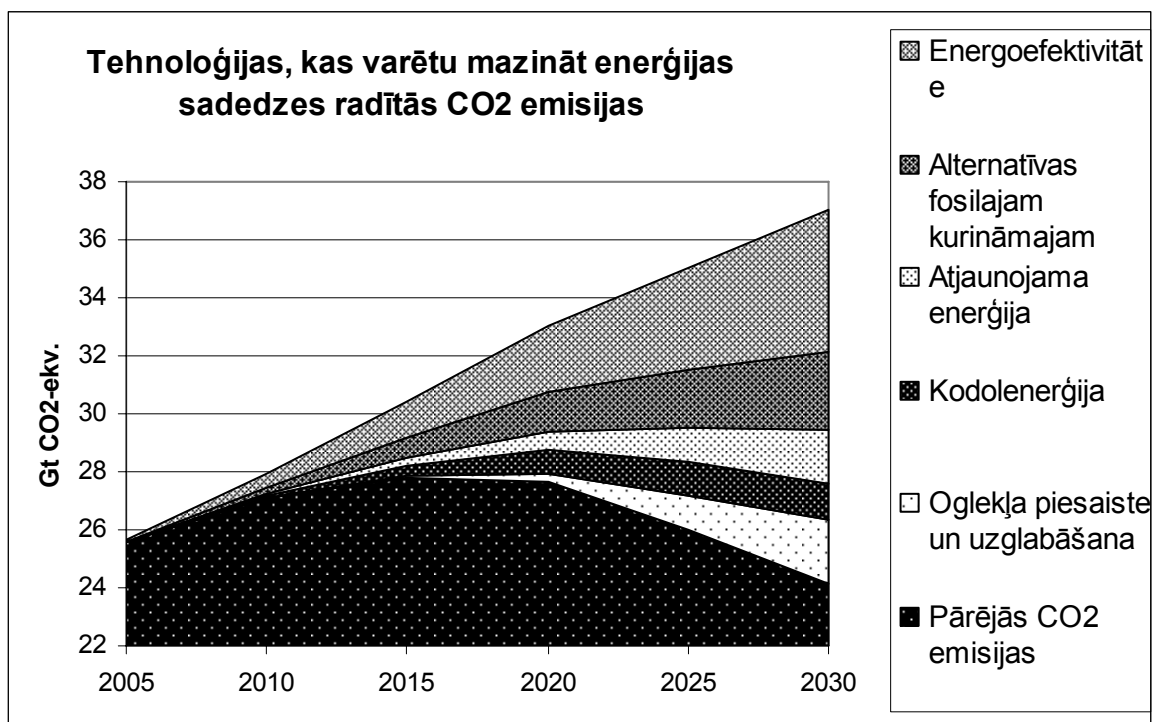
Tāpat ES jāveicina sabiedrības izpratne par cilvēku rīcības ietekmi uz klimata pārmaiņām un jāiesaista sabiedrība centienos šo ietekmi samazināt.

6. GLOBĀLĀ CĪŅA AR KLIMATA PĀRMAIŅĀM — STARPTAUTISKA RĪCĪBA

Cīņā ar klimata pārmaiņām iespējams uzvarēt tikai tad, ja tajā iesaistās visa pasaule. Tomēr, lai sasniegtu 2°C mērķi, starptautiskajai sabiedrībai retorikas vietā jāpievēršas sarunām par konkrētām saistībām. Šāda līguma noslēgšanai jāklūst par vienu no galvenajām ES starptautiskajām prioritātēm, un Eiropas Savienībai, lai godam paveiktu savu darba daļu, jāizstrādā vienota nostāja un politika, kā arī pārlicinoša un konsekventa pieeja, kas jāizmanto visu to gadu gaitā, ko prasīs šie centieni. Tam būs vajadzīgas no koordinācijas un starptautiskās rīcības viedokļa dažādas darba metodes.

Jau ir likti pamati šāda nolīguma noslēgšanai. Tādās valstīs kā ASV un Austrālija, kas nav ratificējušas Kioto protokolu, aug izpratne par klimata pārmaiņu bīstamību un rodas reģionālas iniciatīvas siltumnīcefekta gāzu emisiju apturēšanai. Uzņēmumiem pat lielākā mērā nekā dažai labai valdībai ir ilgtermiņa skatījums uz šiem procesiem, un tie kļūst par galveno dzinējspēku cīņā ar klimata pārmaiņām, prasot saskanīgas, stabilas un efektīvas politikas pamatnostādnes, lai varētu pieņemt lēmumus par investīcijām. Vairums siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas tehnoloģiju ir izstrādātas izveidotas vai arī ir pēdējā izstrādes posmā, un tās var samazināt emisijas (skatīt 1. grafiku). Ir vajadzīgs tikai lielāko piesārņotāju atbalsts ilgtermiņa vienošanās noslēgšanai, lai nodrošinātu šo tehnoloģiju ieviešanu un turpmāku attīstību.

¹ Arī Komisijas Stratēģiskajā enerģētikas pārskatā, kas pieņemts vienlaikus ar šo paziņojumu, minēts, ka to varētu sekmēt tirdzniecības politikas pasākumi.

Avots: KPC-IPTS, POLES

6.1. Attīstīto valstu rīcība

Attīstītās valstis ir atbildīgas par 75 % no pašlaik atmosfērā uzkrātajām rūpnieciskajām siltumnīcefekta gāzēm, vai par 51 %, ja vērā tiek ņemtas emisijas, ko rada mežu izciršana (kas lielākoties notiek jaunattīstības valstīs). Tām arī dzīvē ir tehnoloģiskās un finansiālās iespējas savas emisijas samazināt. Tāpēc attīstītajām valstīm nākamajā desmitgadē jāpieliek vislielākie pūliņi.

Tām valstīm, kas nav ratificējušas Kioto protokolu, ir pat lielāks siltumnīcefekta gāzu samazināšanas potenciāls nekā ES. Lai sasniegtu 2°C mērķi un saskaņā ar starptautisku vienošanos, kas panākama pēc 2012. gada, ES jāierosina, lai attīstītās valstis apņemas līdz 2020. gadam savas emisijas samazināt par 30 %, salīdzinot ar 1990. gada līmeni.

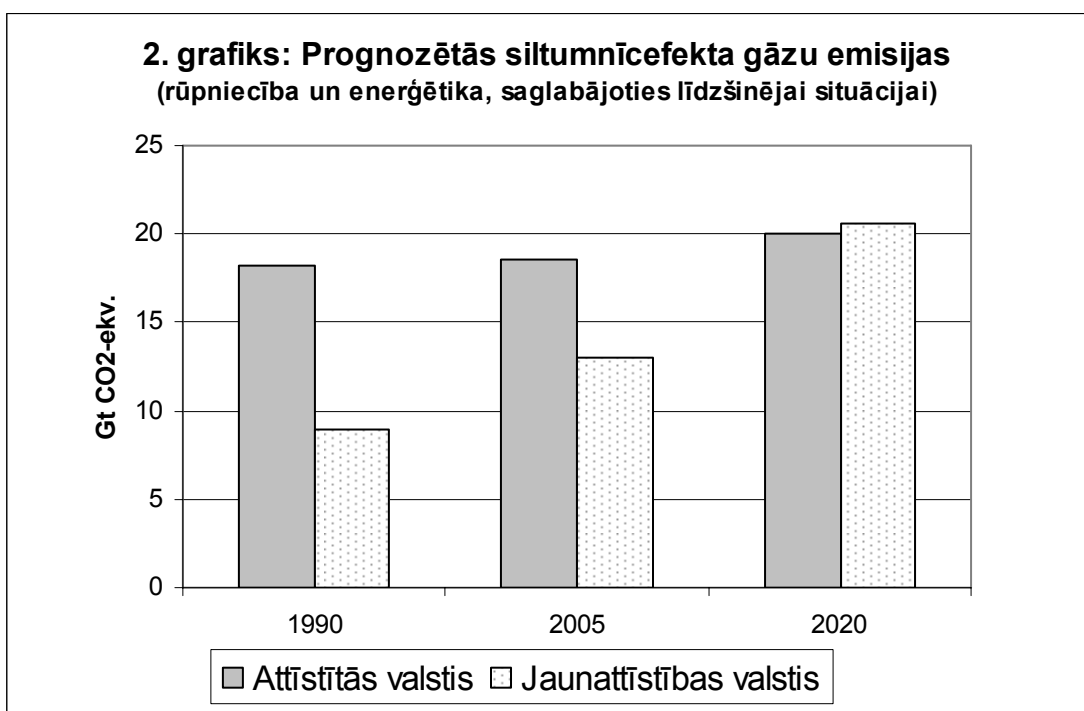
Emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas būs galvenais instruments, kas ļaus attīstītajām valstīm rentabli sasniegt tām nospraustus mērķus. Tādas sistēmas kā ES ETS tiek veidotas arī citviet. Būtu jāsaista vietējās emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas ar salīdzināmu vērienu, tādējādi samazinot mērķu sasniegšanas izmaksas.

Pēc 2012. gada jābūt izveidotiem saistošiem un efektīviem saistību uzraudzības un izpildes noteikumiem, lai radītu pārliecību, ka šīs saistības izpilda visas valstis un ka netiks piedzīvota lejupslīde, kā nesen novērots.

6.2. Jaunattīstības valstu rīcība

Tuvākajā nākotnē attīstītajām valstīm jāvelta ievērojami pūliņi to emisiju samazināšanai. Jaunattīstības valstīs vērojama gan ekonomikas izaugsme, gan emisiju pieaugums absolūtā un relatīvā izteiksmē, tāpēc 2020. gadā tās radīs vairāk

nekā 50 % no pasaules emisijām (skatīt 2. grafiku). Tāpēc attīstīto valstu īstenotie pasākumi ne tikai kļūs mazāk efektīvi, bet ar tiem vienkārši nepietiks pat tad, ja šo valstu emisijas tiktu ļoti krasi samazinātas. Tāpēc ir ļoti būtiski, lai jaunattīstības valstis, jo īpaši lielākās jaunās ekonomikas, pēc iespējas drīzāk sāktu ierobežot emisiju pieaugumu *relatīvā* izteiksmē un pēc 2020. gada centos tās samazināt *absolūtā* izteiksmē. Turklāt vairāk pūliņu jāvelta to emisiju apturēšanai, ko rada mežu izciršana. Tas ir pilnīgi iespējams, neapdraudot ekonomisko izaugsmi un nabadzības izskaušanu šajās zemēs. Tāpat ir pilnīgi iespējams apvienot ekonomisko izaugsmi un cīņu ar siltumnīcefekta gāzu emisijām. Ietekmes novērtējumā lēsts, ka kopējais IKP jaunattīstības valstīs „ar klimata politiku” 2020. gadā būs tikai pavisam nedaudz (par 1 %) mazāks nekā valstīs „bez klimata pārmaiņu politikas”. Īstenībā starpība ir vēl mazāka — iespējams, tā ir pat negatīva, jo aprēķinā nav ņemti vērā ieguvumi no klimata pārmaiņu radītā kaitējuma novēršanas. Tiek prognozēts, ka tajā pašā laika posmā Ķīnas un Indijas IKP divkāršosies, bet Brazīlijas — pieaugs par 50 %. Mūsu centieni emisiju samazināšanā iesaistīt jaunattīstības valstis būs pārliecinošāki, ja visas attīstītās valstis, kas ir lielākie piesārņotāji, būtiski samazinās savas emisijas.

Avots: KPC-IPTS, POLES

Daudzas jaunattīstības valstis jau tagad īsteno ekonomiskām, drošības vai vietējām vides problēmām veltītu politiku, tādējādi ievērojami samazinot to siltumnīcefekta gāzu emisiju pieaugumu. Jaunattīstības valstīm ir pieejamas daudzas politikas iespējas, kur ieguvumi atsver izmaksas.

- Tās var risināt problēmu, kas saistīta ar neproduktīvu enerģijas izmantošanu, tādējādi mazinot augošās bažas par enerģijas izmaksām un energoapgādes drošību.

- *Atjaunojamās enerģijas politika* bieži vien ir rentabla, turklāt ļauj apmierināt vajadzības pēc elektroenerģijas lauku apvidos.
- *Gaisa kvalitātes politika* uzlabo cilvēku veselību.
- No atkritumu poligoniem, ogļu iegulām, organisko atkritumu kompostēšanas un citiem avotiem piesaistīts *metāns* ir lēts enerģijas avots.

Šāda veida politiku var stiprināt labas prakses apmaiņa politikas izstrādes un plānošanas jomā, kā arī sadarbība tehnoloģiju jomā. Tas ļaus jaunattīstības valstīm ņemt nozīmīgāku daļību globālajos emisiju samazināšanas centienos. ES turpinās un palielinās sadarbības centienus šajā jomā.

Ir vairākas iespējas, kā jaunattīstības valstis iesaistīt turpmākos pasākumos.

(a) Jauna pieeja tīras attīstības mehānismam (TAM)

Kioto protokola TAM ir jāpilnveido un jāpaplašina. TAM pašlaik rada kredītus investīcijām emisiju samazināšanas projektos jaunattīstības valstīs, ko var izmantot attīstītās valstis, lai sasniegtu tām nospraustos mērķus, tādējādi radot būtiskas kapitāla un tehnoloģiju plūsmas. TAM darbības jomu varētu paplašināt, lai aptvertu veselās valstu nozares, radot emisiju kredītus, ja visa valsts nozare pārsniedz iepriekšnoteiktu emisiju standartu. Tomēr paplašināts TAM var darboties tikai tad, ja aug pieprasījums pēc emisiju kredītiem, un tas notiks tikai tādā gadījumā, ja visas attīstītās valstis uzņemsies nozīmīgas emisiju samazināšanas saistības.

(b) Uzlabota piekļuve finanšu līdzekļiem

Tiek prognozēts, ka investīcijas jaunās elektroenerģijas ražošanas iekārtās jaunattīstības valstīs sasniegs vairāk nekā 130 miljardus euro gadā, lai varētu saglabāties ekonomiskā izaugsme. Lielāko daļu šo resursu radīs lielākās jaunattīstības valstis pašas. Jaunās iekārtas darbosies vairākas desmitgades un noteiks siltumnīcefekta gāzu emisiju līmeni vēl pēc 2050. gada. Iekārtām jābūt sevišķi modernām, un tas sniedz jaunattīstības valstīm unikālas emisiju samazināšanas iespējas.

Lai ievērojami samazinātu CO₂ emisijas enerģētikas nozarē, ik gadus būs vajadzīgas papildu investīcijas aptuveni 25 miljardu euro apmērā. Šo starpību nav iespējams segt ne ar TAM (pat ja to paplašina, kā ierosināts iepriekš), ne ar attīstības atbalstu. Tā vietā būs jāapvieno TAM, attīstības atbalsts, inovatīvi finansēšanas mehānismi (kā ES Pasaules energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas fonds), starptautisku finanšu institūciju mērķaizdevumi un to jaunattīstības valstu centieni, kam ir līdzekļi. Jo agrāk šo starpību iespējams segt, jo mazāk augs jaunattīstības valstu emisijas.

(c) Nozaru pieeja

Cita iespēja ir ieviest uzņēmumu līmeņa emisiju kvotu tirdzniecību, kas aptver visu nozari; to varētu darīt nozarēs, kur ir pietiekamas iespējas emisiju monitoringam un atbilstības nodrošināšanai, jo īpaši energointensīvās nozarēs — enerģijas ražošanas, alumīnija, tērauda, cementa, pārstrādes, celulozes un papīrrūpniecības nozarēs, kurās vairumā gadījumu valda starptautiska konkurence.. Šādas sistēmas var izveidot gan

pasaules, gan valsts mērogā; ja tās ir valsts sistēmas, tad jaunattīstības un attīstību valstu sistēmas ir jāsaista, un katrai nozarei noteikti mērķi jaunattīstības valstīs pakāpeniski jāpalielina, līdz tie līdzinās attīstītajās valstīs noteiktajiem mērķiem. Tas arī ierobežotu tādu iekārtu, kas rada augstas emisijas, pārvešanu no valstīm, kur uz tām attiecas emisiju samazināšanas saistības, uz valstīm, kur tādu nav.

(d) Kvantitatīvi izteikti emisiju ierobežojumi

Valstīm, kas sasniegušas attīstītajām valstīm līdzīgu attīstības līmeni, jāuzņemas emisiju samazināšanas saistības atbilstīgi valsts attīstības līmenim, emisijām uz vienu iedzīvotāju, emisiju samazināšanas līmenim un tehniskajām un finansiālajām iespējām īstenot tālākus emisiju ierobežošanas un samazināšanas pasākumus.

(e) Vismazāk attīstītajām valstīm nav jāuzņemas saistības

Vismazāk attīstītās valstis nesamērīgi cietīs no klimata pārmaiņu ietekmes. Tā kā to siltumnīcefekta gāzu emisiju līmenis ir zems, uz tām nevajadzētu attiecināt obligātas emisiju samazināšanas saistības. ES arī turpmāk stiprinās sadarbību ar vismazāk attīstītajām valstīm, lai palīdzētu tām cīnīties ar klimata pārmaiņu radītajām problēmām, tostarp īstenojot pasākumus, lai uzlabotu nodrošinātību ar pārtiku, klimata pārmaiņu monitoringu, dabas katastrofu riska pārvaldību, gatavību dabas katastrofām un to seku novēršanu. Kaut arī būs vajadzīga attīstības palīdzība, lai integrētu ar klimata pārmaiņām saistītās bažas, būs vajadzīgs arī papildu atbalsts, lai vismazāk aizsargātās valstis varētu pielāgoties klimata pārmaiņām. ES un pārējiem partneriem būtu jāpalīdz uzlabot to piekļuve TAM.

6.3. Pārējie elementi

Nākotnē paredzētajā starptautiskajā nolīgumā būtu jāpievēršas arī šādiem jautājumiem.

- Lai norisinātos tehnoloģiskas pārmaiņas, ir jāturpina *starptautiskā sadarbība pētniecības un tehnoloģiju jomā*. ES būtiski jāpalielina sadarbība ar trešām valstīm pētniecības un tehnoloģiju jomā. Tam jāietver liela mēroga tehnoloģiju demonstrējumu projekti nozīmīgākajās jaunattīstības valstīs, jo īpaši saistībā ar oglekļa piesaistīšanu un ģeoloģisko uzglabāšanu. Starptautiskajai sadarbībai pētniecības jomā arī jāpievēršas klimata pārmaiņu radīto seku izskaitļošanai reģionālā un vietējā mērogā, kā arī attiecīgu adaptācijas un ietekmes mazināšanas stratēģiju izveidei. Turklāt tai jāpievēršas arī tādām jautājumiem kā mijiedarbība starp okeāniem un klimata pārmaiņām.
- Emisijas, ko rada meža platību tīrais zudums, divu desmitgažu laikā jāpārtrauc pilnībā un process jāpavērš pretējā virzienā. Iespējas cīņai ar *mežu izciršanu* ietver efektīvu starptautisko un valstu mežu politiku kombinācijā ar ekonomiskiem stimuliem. Ir vajadzīgas liela mēroga izmēģinājumu programmas, lai rastu efektīvas pieejas, kas apvieno valstu rīcību un starptautisko atbalstu.
- Pasākumiem, kas palīdzētu valstīm pielāgoties klimata pārmaiņu neizbēgamajām sekām, jāklūst par gaidāmās klimata pārmaiņām veltītās vienošanās neatņemamu sastāvdaļu. Pieņemot lēmumus par publiskajām un privātajām investīcijām, jāņem vērā vajadzība pielāgoties klimata pārmaiņu sekām. Balstoties uz 2007. gadā

pārskatāmo ES rīcības plānu par klimata pārmaiņām un attīstību, ES jāstiprina alianses veidošana ar jaunattīstības valstīm tādās jomās kā pielāgošanās klimata pārmaiņām un to seku mazināšana.

- *Starptautisks nolīgums par energoefektivitātes standartiem*, kam pievienojušās lielākās iekārtu ražotājvalstis, sekmēs piekļuvi tirgum un palīdzēs samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas.